

Studijní opora pro přípravu k otázkám ke státní závěrečné zkoušce

Obor Pastorační a sociální práce

Předmět TEOLOGIE A FILOSOFIE

k verzi ze dne 6. 3. 2017

- Zkouška se sestává z odpovědi na dvě otázky, každá asi na 10 minut. Student si otázky vylosuje ze dvou tematických skupin: první bude skupina otázek z Filosofie a teologie (1-10) a skupina otázek z Etiky (11-20). Po vylosování následuje cca 20 minut na přípravu obou otázek, k jejich promyšlení. K dispozici bude pouze Bible (ekumenický překlad), papíry a tužka. Poznámky slouží výhradně pro potřeby studenta. Při přípravě zpravidla zároveň probíhá zkoušení jiného studenta, což může trochu rušit. Student si volí, se kterou otázkou začne, i způsob, jak na ni bude odpovídat. Zkoušející se mohou doptávat ve snaze postihnout zajímavé aspekty otázky či jinak studenta podpořit.
- U zkoušky by studenti měl ukázat, že díky studiu teologicko-filosofických předmětů jsou schopni využít načerpaných znalostí k citlivějšímu porozumění své profesní praxi. To předpokládá, že otázkám a naznačeným tématům alespoň v základní míře studenti rozumí a znají potřebná fakta a souvislosti.
- Příprava ke zkoušce může vycházet ze studijních materiálů, jak jsou uvedeny v příslušných sylabech absolvovaných předmětů. Tyto materiály je vhodné rozšířit další četbou vhodnou k porozumění souvislostem, popř. ověření si klíčových faktických informací pro vybranou oblast otázky.
- Tuto studijní oporu lze chápat jako pomůcku pro porozumění smyslu otázky, ale v zásadě je věcí studenta, jak otázku uchopí. Doporučuje se alespoň základní povědomí o podbodech otázky, avšak nelze pominout formulaci samotné otázky. Ta zůstává klíčová a je třeba odpovídat na ni s tím, že podbody ji pouze rozvíjí.
- Při hodnocení odpovědi bude kladen důraz na porozumění otázce, jak je formulovaná v zadání, a na znalost alespoň základních faktů (např. klíčových autorů, dokumentů, textů). Někdy lze poukázat na souvislost otázky s praxí, což často vyžaduje hlubší mezioborové porozumění otázce. Jde o náročný úkol, který ale může být pro studenta i zkoušející obohacujícím.
- Je-li v otázce naznačená možnost volby (např. charakteristika jednoho z filosofických oborů, buď to - nebo to, výzva k příkladu jedné z cílových skupin, apod.), je třeba vzít tuto výzvu vážně a soustředit se jen na jeden obor, nebo volit jednu z možností, či vybrat jednu cílovou skupinu, na tu se soustředit, a nestudovat všechno.

O. Fischer, 1. 5. 2017

I. OTÁZKY Z FILOSOFIE A TEOLOGIE

1. Filosofie a její přínos pro pomáhající praxi.

Otázka vybízí k zamyšlení se nad tím, jestli, či jak lze uplatnit základní znalosti oboru filosofie v pomáhající profesi. Aspoň rámcově porozumění vybraným směrům a oborům filosofie může soc. pracovníkovi napovědět, že již v samotném pohledu na člověka, s nímž pracuje, může být cosi problematického, nejasného nebo zajímavého. Příklady inspirativních přístupů k člověku lze čerpat z vlastní četby, z výuky (zejména z filosofické antropologie, z filosofické či teologické etiky, z výběrových seminářů apod.).

Pozn.: V otázce je zmíněno „charakteristika jednoho z filosofických oborů“, znamená to, že stačí využít jeden filosofický obor k dokreslení významu filosofie, a ne všechny ty, které jsou uvedeny pro inspiraci, z čeho vybírat).

Zdroje: Fischer, O. *Úvod do filosofie pro pomáhající profese* (vybrané kapitoly; k mýtu též kap. 7, s. 100-103). Dále např. Rádl, E. *Dějiny filosofie*. Patočka, J. *Péče o duši I., II.* (část 3 - fenomenologie: s.149-192). Störig, H.J. *Malé dějiny filosofie* (s.92-107, dále viz index). Tretera, I. *Nástin dějin evropského myšlení* (s.27-69, dále viz index). Coreth, E. *Co je člověk* (s. 51 nn.). Sokol, J. *Filosofická antropologie* (s. 93 nn.), *Filosofický slovník*. (kol.). Olomouc, 2002. ISBN 80-7182-064-4. Dále studijní materiály na ISu z dějin filosofického myšlení a z antropologie (vybraní filosofové - doporučuje se zaměřit jen na toho filosofa, jehož myšlenky chcete uvést na doložení Vaší odpovědi). Také viz materiály z interaktivní osnovy k předmětu T230 (Dějiny), T552 (Vybrané osobnosti - výběrový předmět).

2. Člověk jako „problém“, jako subjekt i objekt profesionálního pomáhání.

Otázka zmiňuje člověka jako problém. Proč? Souvisí to se způsobem chápání člověka jako subjekt nebo jako objekt? Existují i jiné způsoby pohledu na člověka, někdy se rozlišují tzv. celostní pojetí a tzv. dualistické pojetí člověka, které je třeba vysvětlit, včetně použití pojmů „duše“ a „tělo“. Jaké napětí vyjadřuje tato dvojice pojmů? Vyplývá z ní určitý požadavek „péče“? Bude záležet i na tom, jak chápeme člověka, resp. jak chápeme to, co stojí v základu jeho „bytí“ (podstatu), nebo to, jakým způsobem pohlížíme na člověka a to, jak se mu věci „jeví“, např. když zjišťujeme, co si konkrétní člověk přeje či co by mohl potřebovat.

Zdroje: Patočka, J. *Péče o duši II* (s. 210nn). Coreth, E. *Co je člověk* (s. 20-47, 131-156). Sokol, J. *Filosofická antropologie*. JINEK, J. FISCHER, O. *Filosofické základy sociální práce*. In: Encyklopedie sociální práce. O. Matoušek.(ed.) Praha: Portál 2013, s. 201-205. O. Fischer. *Filosofická antropologie – materiály z přednášek na ISu, texty - zejm. Coreth, nebo PREISSOVÁ KREJČÍ, Andrea. Filozofická antropologie*. In CICHÁ, M., a kol. *Integrální antropologie*. Praha: Triton, 2014, s. 59-73. Svobodová, Z. *Interaktivní osnova předmětu Dějiny teol. a fil. myšlení T230 (Dějiny) – zejména 3 typy přístupu ke světu (kosmologický, teologický, logologický), jejich objasnění – rozdíly, příklady myslitelů, hlavní teze jednotlivých pojetí – lze čerpat také z: Buber, M.: *Problém člověka*, T552 (Vybrané osobnosti); K celostnímu přístupu v Bibli viz např. *Výklady ke Starému zákonu I*, Česká biblická společnost, Praha 1991 (s. 24-27; 29-32; 33-34.). K otázkám napětí vztahu duše a těla lze uplatnit znalost biblistiky (např. skriptum: L.Heryán – studijní materiály na IS), ale otázka je především filosoficky zaměřená*

3. Základy teologie, jejich vazba na pastorační práci.

Zde jde o porozumění teologii jako oboru vůbec, o tom, jak pracuje s každodenní i specificky náboženskou zkušeností. Dále otázka reaguje na problémy spojené pojetím Boha, který je těžko naším jazykem vystižitelný, nicméně i přesto na možnost o Bohu něco říci zpravidla

nerezignujeme. V další části se pak zamýšlíme nad jedním z možných východisek pro teologii a nad metodami, jak uvažování o Bohu lze smysluplně vztáhnout k pomáhající praxi.

Zdroje: – viz literatura a dokumenty na ISu (P.Jandesek).

4. Vznik, obsah a výklad Bible.

Otázka vyzývá k vysvětlení způsobu, jakým se k Bibli vztahovat, jak jí číst a vykládat, co je podstatné pro porozumění tomu, co Bible je, jak ji chápeme a jaká je povaha textů, které do ní náleží. Určité rozdělení textů Bible také předznamenává rozdíly mezi křesťanstvím a židovstvím. Pokud někdo řekne, že Bible obsahuje jeden velký příběh, čeho je to příběh a jak mu rozumět? V závěru se soustředíme na určitá pravidla, která je potřeba brát v úvahu, pokud chceme nabídnout vysvětlení určitého, Vámi vybraného, textu.

Zdroje: viz odpovídající skripta na IS – autor Ladislav Heryán

5. Pojetí, funkce a poslání křesťanských církví.

Otázka otevírá prostor pro první seznámení se s pojmem církev a s tím, jak ho křesťanské církve chápou; v čem lze spatřovat základ samého pojmu církev a jaké funkce jsou s ní spojované, jak církve chápou naplňování svého poslání. Způsob naplňování tohoto poslání závisí i na povaze společnosti. Jak ovlivní působení církví fakt, že působí např. zrovna v občanské společnosti? Je na místě vysvětlit, co se rozumí občanskou společností.

Zdroje: M.Martinek, prezentace KCOS1, KCOS4 a texty KCOS text04, KCOS text07 ve studijních materiálech IS; konstituce *Lumen Gentium* a *Gaudium et Spes* Druhého vatikánského koncilu; heslo *církev* in X. Léon-Dufour, *Slovník biblické teologie*, Velehrad – Křesťanská akademie, Řím 1991 (s. 50nn).

6. Pojetí církve v různých křesťanských tradicích, ekumenické hnutí.

K porozumění pojmu církev patří i vystižení odlišností mezi různými církvemi, které mají své kořeny v příslušných tradicích, z nichž církve vycházejí. Ekumenismus s těmito odlišnostmi pracuje.

Zdroje: především M.Martinek, prezentace KCOS4 ve studijních materiálech IS; FILIPI: *Církev a církve* (CDK 2000), *Křesťanstvo* (CDK 2001), NEUNER: *Ekumenická teologie*, část B (s. 32 – 79). V úvahu lze též vzít např. Martinek, M. *Přehled křesťanských církví a jejich aktivit v ČR*. Praha: Portál 2016.

7. Právní postavení křesťanských církví v ČR.

Otázka řeší „vnější“, společensko-legislativní stránku církve, která je významná pro životaschopnost církví v současné době.

Zdroje: *Zákon o církvích a náboženských společnostech č. 3/2002 Sb.*, Rejstřík registrovaných církví a náboženských společností na webu MK ČR; dále M.Martinek, prezentace KCOS3, text KCOS text03 ve studijních materiálech IS.

8. Biblická, teologická a filosofická východiska sociální práce.

Zde je třeba prokázat základní znalosti kořenů sociální práce v rámci židovsko-křesťanské náboženské a kulturní tradice. Pozornost je třeba věnovat i přesnému rozlišení mezi východisky pro sociální práci a sociální práci jako takovou. V otázce nejde primárně o sociální práci, ale o její (inspirativní, principiální) východiska, která dala vznik profesionální podobě současné sociální práce.

Zdroje: Martinek, M. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*, Jabok 2008, kap. 3 – 4 (+ literatura uvedená za každou kapitolou); dále např. heslo *chudí* in *Slovník biblické teologie* (s. 142nn + hesla se k tomuto tématu vztahující, jak jsou uvedena na konci pojednání o heslu

chudí). K filosofickým východiskům též JINEK, J. FISCHER, O, Filosofické základy sociální práce. Nebo Fischer O. Jinek J. Etika pro sociální práci. Oboje In: Encyklopedie sociální práce. O. Matoušek.(ed.) Praha: Portál 2013, s. 201-205, dále příslušné prezentace či kapitoly z filosofické antropologie, např. týkající se pojetí člověka ve vztahu ke světu, křehkosti člověka (viz též O. Fischer, stud. materiály na ISu k antropologii a etice), popř. i literatura ze sociální práce (Matoušek, O. apod.). Svou roli zde hraje i etika - např. Kant svými univerzalistickými principy lidské důstojnosti a autonomie ovlivnil současnou podobu soc. práce. Materiály z interaktivní osnovy k předmětu T230 (Dějiny), T552 (Vybrané osobnosti).

9. Pastorační a spirituální péče.

Po rozlišení a hlavně definování pojmů, nejlépe i za pomoci příkladů, se student soustředí na jednu či dvě cílové skupiny z uvedených, u nichž představí konkrétní možnosti spirituální či pastorační péče. Je namístě si uvědomit, že pastorační a spirituální péče bývají mnohdy zaměňovány, či spíše stále hledáme jejich přesnější vymezení. To nebrání tomu, aby se o jejich vysvětlení studenti pokusili.

Zdroje: Martinek, M. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*, Jabok 2008, kap. 7 – 16 (+ literatura uvedená za každou kapitolou); prezentace PTSP-11-04 – PTSP-11-12 ve studijních materiálech IS. Materiály z interaktivní osnovy k předmětu T564 (Didaktika);

10. Různé způsoby prožívání náboženství jako důvod intervence ze strany pomáhajících profesí; náboženství jako pomoc pro pomáhající profese.

Po charakteristice některých způsobů prožívání náboženství s využitím přednášek z religionistiky se v první části otázky soustředíme na to, jak lze pomáhajícími profesemi prospět (pastorace, soc. práce aj.) příslušné skupině či skupinám (se zaměřením především na religionistické aspekty dané otázky). Ve druhé části uvažujeme v opačném směru; může náboženství prospět pomáhajícím profesím? Jde o sociálně pastorační souvislosti, do nichž religiozita vstupuje.

Zdroje: K religionistické části tohoto tématu: Např. k obecné charakteristice sektářství, fundamentalismu a podobně vyhraněných postojů viz Ivan O. Štampach: *Na nových stezkách ducha*, Praha: Vyšehrad, 2010, kapitola 10 *Takzvané náboženské sektářství* (s. 204 – 216). K postiženým osobám zejm. podkapitola 10.2.3. *Fundamentalismus v systematické komparaci s jinými postoji k náboženství*; k rodinám s členy různého náboženského vyznání též kapitola 11.3 *Současná etapa mezináboženských vztahů* (s. 222 – 229). K postoji bez vyznání v rozhovoru s náboženskými vyznáními viz Ivan Štampach: *Náboženství v dialogu*, Praha: Portál, 1998, kapitola 9, *Kritika náboženství a ateismus*, s. 118 – 133. K náboženské nesnášenlivosti *Na nových stezkách ducha*, podkapitoly 10.2.3 *Fundamentalismus v systematické komparaci s jinými postoji k náboženství* (s. 213 – 216), 11.3 *Současná etapa mezináboženských vztahů* (s. 222 – 229) a 4.3. *Současné české konfesní právo ve srovnání s vybranými zeměmi* (z této podkapitoly zejm. s. 49 – 52). K tématům sociálního a pastoračního působení a k tématům rodinným literatura z teologických a pastoračních oborů.

II. OTÁZKY Z ETIKY

11. Obecná etika, základní pojmy a uplatnění.

O čem je vlastně etika? Jaký je smysl etické reflexe, má nějaký přínos, pro jedince, pro společnost? Co je zvláštností etického uvažování? Jak je to se svobodou, s důrazem na rozumnost a na možnost újmy člověku. Po té je nutno se ptát, odkud můžeme čerpat podklady pro stanovení správného jednání (tzn. lze vycházet z nějakých norem, principů?). Podobně klíčovou záležitostí je způsob našeho uvažování při určení eticky správného jednání. Hraje v tomto procesu nějakou roli např. svědomí nebo různé etické teorie? Pokuste se opřít o některé myslitele.

Zdroje: K filosoficko-etickému přístupu Fischer, Milfait a kol. *Etika pro sociální práci*, též Vacura, M. Problém jednání. In Fischer, O. *Úvod do filosofie pro pomáhající profese*. FISCHER., O., JINEK, J. Etika sociální práce. In: Encyklopedie sociální práce. O. Matoušek (ed). Praha: Portál 2013, s. 206-210. *Etika a lidská práva v sociální práci* (kol)., Praha, CSSP, 2008. THOMPSON, Mel. Přehled etiky. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-806-6. K biblicko-teologickému přístupu viz např. heslo *svědomí* in *Slovník biblické teologie*, (s. 491nn), a heslo *srdce, idem*, (s. 473nn). K pojmu svědomí z hlediska teologické etiky viz též studijní materiály z *Teologické etiky* na ISu (téma: „Biblický koncept svědomí“), z knižní literatury např.: MILFAIT, René. *Teologická etika*. Středokluky: Zdeněk Susa, 2012, s. 217-231; FUCHS, Eric. *Co dělá naše jednání dobrým?* Jihlava: Mlýn, 2010, . 31-37; HUBER, Wolfgang. *Etika: základní otázky života*. Praha: Vyšehrad, 2016, s. 90-100.

12. Základy etického uvažování a argumentace v profesní praxi.

Zde se předpokládá, že student rozumí způsobu, jakým lze etickou správnost určitého navrženého jednání obhájit. Těžiště otázky spočívá v naznačení způsobů, jakými se odůvodňuje správnost či nesprávnost jednání v eticky problematických situacích - zvláště v oblasti pomáhajících profesí. Ne vždy stačí se odkázat na etický kodex a jeho principy (proč ne?), ale je třeba rozumět hodnotám a principům, v něm obsažených.

Zdroje: Fischer, Milfait a kol. *Etika pro sociální práci*. (zejména kap. 4, 5, 6, 9 ...), dále např. Thomson, M. *Přehled etiky (přísl. kapitoly)*. FISCHER., O., JINEK, J. Etika sociální práce. In: Encyklopedie sociální práce. O. Matoušek (ed). Praha: Portál 2013, s. 206-210. Dále studijní materiály z Etiky pro sociální práci na ISu a z interaktivní osnovy k předmětu T230 (Dějiny); THOMPSON, Mel. Přehled etiky. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-806-6.

13. Teologická etika a její novozákonní základy.

Student/ka krátce vymezí obor teologická etika. Následně objasní základ novozákonní křesťanské mravnosti, totiž přikázání lásky a vysvětlí na příkladu Lk 10,25-37 (podobenství o milosrdném Samařanovi). Hlavní souhrn křesťanského způsobu jednání lze vyložit na základě Ježíšovy horské řeči. Student představí „blahoslavenství“ a tzv. antiteze a vybere si jedno blahoslavenství a jednu antitezi, kterou bude interpretovat. I zde lze poukázat na propojení s etickými kodexy sociálních pracovníků.

Zdroje: Viz studijní materiály z *Teologické etiky* na ISu, témata: „Teologická etika: úvod do disciplíny, pojmy, vymezení oblasti“, „Novozákonní étos a Ježíšova horská řeč“, „Přikázání lásky jako základní tón křesťanské etiky“. Z knižní literatury, např.: MILFAIT, René. *Teologická etika*. Středokluky: Zdeněk Susa, 2012, s. 37-67; LOHSE, Eduard. *Teologická etika Nového zákona*. Serafín, 2008, s. 75-87; ŠTICA, Petr. Podobenství o milosrdném Samařanovi (Lk 10,25-37) jako inspirativní text pro étos sociální a charitativní práce – Biblické podněty pro praxi pomáhání.

14. Dekalog jako etická norma.

Desatero je možno chápat jako etickou normu. Je v něčem specifická? Je třeba ji rozumět na základě interpretace biblického textu. Povšimněte si rozdílu mezi Novým a Starým zákonem ale i jejich vzájemnému vztahu.

Zdroje: Viz studijní materiály z *Teologické etiky* na ISu, téma „Dekalog jako etická norma“. Z knižní literatury, např.: LOCHMAN, Jan Milíč. *Desatero: Směrovky ke svobodě*. Praha: Kalich, 2012, s. 10-17.; MILFAIT, René. *Teologická etika*. Středokluky: Zdeněk Susa, 2012, s. 130-138; HOŠEK, Pavel. Desatero a Küngův projekt světového étosu. In: *Studie a texty ETF č. 16 (2010/1)*, s. 65-70; KEŘKOVSKÝ, Pavel. Starý zákon a etika. In: *Jdi a jednej také tak: sborník příspěvků z kurzu pro kazatele ČCE, pořádaného Spolkem evangelických kazatelů v Praze 22.-26. ledna 2007*. Benešov: EMAN, 2008, s. 32-55; BARTON, John. *Etika a Starý zákon*. Vyd. 1. Jihlava: Mlýn, 2006.

15. Princip lidské důstojnosti a idea člověka stvořeného k Božímu obrazu.

Lidská důstojnost je mnohokrát opakovaný termín, s nímž se setkáme i ve standardech kvality SP, ale především skrze teologii nebo filosofii získává svůj bohatší význam. Smyslem otázky je poukázat na pestrost a hloubku zdůvodnění tohoto požadavku, který by bez teologické či filosofické úvahy hledal těžko svou legitimitu.

Zdroje: Viz studijní materiály z *Teologické etiky* na ISu, témata: „Lidská důstojnost jako hlavní etický a lidskoprávní princip“, „Člověk jako obraz Boží jako východisko biblického étosu“. Z knižní literatury, např.: MILFAIT, René. *Teologická etika*. Středokluky: Zdeněk Susa, 2012, s. 265-297, 69-117; *Gaudium et spes / Pastorální konstituce Radost a naděje*. II. vatikánský koncil. In: MÁDR, Oto (ed.). *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha, 1995; *Mezinárodní etický kodex sociálních pracovníků*; VALČO, Michal. Etické implikácie biblického Imago Dei. In: VEVERKOVÁ, Kamila. *Bible a etika v kontextu dobu a myšlení*. Pontes Pragenses, HTF UK, 2014, s. 51-72.

16. Lidská práva jako součást teologicko-etické argumentace.

Otázka se týká lidských práv, jejich charakteristiky, ale ne jako fenoménu sama o sobě, ale ve vztahu k teologické etice, skrze niž snáze najdou své opodstatnění. Je třeba znát základní dokumenty LP, jejich klíčové hodnoty a strategie jejich prosazování

Zdroje: Viz studijní materiály z *Teologické etiky* na ISu, témata: „Lidská práva jako součást teologicko-etické argumentace“ „Sociální práce jako lidskoprávní profese“ „Etické kodexy sociálních pracovníků“ „Úmluva o právech dítěte“ „Úmluva o právech osob se zdravotním postižením“. Z knižní literatury, např.: MILFAIT, René. *Teologická etika*. Středokluky: Z. Susa, 2012, s. 307-355; KROUPOVÁ, Alena. Lidská práva - nové rozměry a výzvy v 21. století. In: FISCHER, Ondřej et al. (eds). *Etika a lidská práva v sociální práci*. Praha: Centrum sociálních služeb, 2008, s.23-49; JANDEJSEK, Petr. Sociální práce jako profese lidských práv. In: FISCHER, Ondřej et al. (eds). *Etika a lidská práva v sociální práci*. Praha: Centrum sociálních služeb, 2008, s. 51-59; Etické kodexy sociálních pracovníků; Úmluva o právech dítěte, 1991; Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením, 2006.

17. Příklady oblastí aplikace teologické etiky: problematika počátku a konce lidského života.

Teologická etika zasahuje do všech oblastí lidského jednání. Zde jsou voleny dvě oblasti, na něž se student soustředí. Aby měly názory svá opodstatnění, nelze se obejít bez pečlivého vymezování pojmů, bez vysvětlení možných napětí mezi stanovisky a představení různých způsobů argumentace a jejich důsledků pro lidskou praxi. Otázka má dvě těžiště: (1)

teologicko-eticko-právní otázky spojené s nenarozeným lidským životem a (2) problematika lidsky důstojného doprovázení nevléčitelně nemocných a umírajících.

Zdroje: Viz studijní materiály z *Teologické etiky* na ISu, témata: „Otázka počátku života a postoj k životu před narozením“, „Otázka konce lidského života“. Z knižní literatury, např.: MILFAIT, René. *Teologická etika*. Středokluky: Z. Susa, 2012, s. 442-476, MILFAIT, René. *Lidská práva v problematice lidsky důstojného umírání*. In: Ibid, Milfait, René. *Lidská práva osob s postižením, nevléčitelně nemocných a umírajících*. Středokluky: Z. Susa, 2013, s. 155-190; JANKOVSKÝ, Jiří. *Etika pro pomáhající profese*. Praha: Triton, 2003, s. 112-156.

18. Křesťanská sociální etika.

Otázka předpokládá celkové představení oboru (oproti příbuzným oborům), jeho specifík, jeho biblických a teologických východisek (např. opce pro chudé), hlavních principů a typických pohledů na vybrané problémy v současné společnosti (např. strukturální hřích), včetně námětů na jejich řešení. To vše je třeba dát do historického kontextu a doplnit odkazy na příslušné dokumenty.

Zdroje: *Sociální encykliky, List Pokoj a dobro, Kompendium sociální nauky církve; Anzenbacher, A. Křesťanská sociální etika; M.Martinek, prezentace KSE11-01 – 04 ve studijních materiálech IS. Též odkazy v materiálech ze systematické teologie (Jandejsek).*

19. Užití principů křesťanské sociální etiky v současné společnosti.

Smyslem otázky je ilustrovat, jak se mohou ve vybrané konkrétní praxi v současné společnosti a v jejich institucích projevat konkrétní principy křesťanské sociální etiky. Znamená to především stručně tyto principy představit. Není ale nutné zůstat pouze u nich, neboť křesťanská sociální etika se ve společnosti může konkrétně projevat i jinak, než skrze principy. Dále by měl obrátit pozornost na typické globální problémy, viděné či řešené z pohledu křesťanské sociální etiky.

Zdroje: *Sociální encykliky, List Pokoj a dobro, Kompendium sociální nauky církve; M.Martinek, prezentace KSE11-05 – 11 ve studijních materiálech IS.*

20. Řešení etického problému či dilematu v sociální nebo pastorační práci.

Otázka předpokládá, že je student schopen uplatnit znalosti z etiky či jiných oborů v konkrétních eticky dilematických situacích. Je třeba si předem připravit libovolnou eticky významnou situaci, problém či dilema a pokusit se na něm ukázat, jak je řešit. Prokázat potřebné porozumění hodnotám, které se v dané situaci projevují. Bude třeba dbát na rozlišení různých hodnot (požadavků) a principů, formulovat cíle profesní role atp., a kriticky uvažovat při návrhu možného řešení, o němž lze říci, že bude eticky správné.

Zdroje: materiály k etice pro sociální práci, zejm. FISCHER., O., JINEK, J. *Etika sociální práce*. In: *Encyklopedie sociální práce*. O. Matoušek (ed). Praha: Portál 2013, s. 206-210. Dále Fischer, Milfait, *Etika pro sociální práci*. Dále Musil, L. *Ráda bych Vám pomohla, ale ...*, kde se uvádí konkrétní příklady řešení etických dilemat. Též viz interaktivní osnovy k předmětu T564 (Didaktika).